

turæ Digitalis ætherææ remanentem, denuo in alcohole solutam, usurpandam commendant. Sed minime reticendum est, solutiones spirituosas non respondere morbis, in quibus sanguinis circuitum refrenare laboramus, juvatque meminisse, effectum Digitalis sat diu perdurare, atque illo clare manifestato, usu ejusdem esse supersedendum.

FERULA ASSA FŒTIDA.

Асафетида; Дурнопахушникъ; Аза союзая.

In Persia australi, præsertim in provinciis ejus montosis Khorasaan et Laar crescens; a НОРЕ memorata, Persiæ septentrionalis incola. Cl. Pentandr. O. Digyn. O. N. Umbelliferæ. Perennis. *Usualis est:*

GUMMIRESINA, seu succus gummeo-resinosus (vulgo союзая камень dictus), e radice plantæ, ad minimum quadriennis, transversim secta lactis instar stillans, atque vi solaris caloris, aut contactu aëris, in massam solidam concrescens, et in hoc statu grumos ex bruneo-flavescentes, maculis albidis vel ex fusco-roseis interspersos referens. Frusta madentia, inquinantia, continent multum arenæ, quod vel solutione vel microscopio detegitur; cæterum illa sæpius adulteratur variis resinis et pice. Nonnunquam admisceantur ei aliæ gummi-resinæ, vel resina alba, succo allii sativi inquinata.

Q. Assa fœtida, dentibus subacta, tenacitatem prodit; odoris est alliacei, nauseosi, saporis ex acri-amari-cantis. Influxui aëris exposita, facili negotio frangitur, nihilominus in hoc etiam statu in pulverem redu-

ei nequit, nisi cum sesquicarbonato ammoniæ triturata. Gravitate superat aquam, et pondus ipsius specificum est 1,327. Cum aquæ sufficienti quantitate si fuerit trita, format misturam lactiformem seu emulsionem, in qua resina pedetentim præcipitatur; addito vitello ovi, vel mucilagine melius in suspensione tenetur. Alcohol ex 100 partibus solvit 65 partes, quæ unica fere resina et oleo æthereo constant; aqua addita, tinctura colore tingitur albido, sed nullum exinde fit sedimentum. Cum aqua vel alcohole destillata, oleum largitur æthereum, a quo odor pendet peculiaris, valde ingratus, nauseosus. Solvitur etiam in aceto vini. PELLETIER ex 100 partibus Assæ foetidæ obtinuit: resinæ 65; acacini 19,45; bassorini 11,65; olei volatilii 3,60; supermalatis calcariae et jaeturæ 0,30.

V. Antispasmodica; stimulans; resolvens; expectorans; antiseptica; anthelminthica; emmenagoga. Assa foetida efficacia sua omnes gummi-resinas antecellit, et actionem in organismum citam et penetrantem exerit; si dosi nimis magna propinetur, orgasmum, congestiones, vertiginem, cephalæam, et hæmorrhagias provocat; usus ejus plus æquo protractus admodum debilitat organa digestionis, unde anorexia vel diarrhœa superveniunt.

U. Inclaruit Assa foetida, ut remedium antispasmodicum in multis morbis characteris nervosi, et quidem in hysteria, hypochondriasi, lipothymia, vertigine, epilepsia et aliis. In canalem intestinalem agendo, flatus intestinales dissipat, enterodyniam et colicam flatulentam sedat, unde etiam in tympanitide non minus ac dentitione difficili, convulsionibus stipata, efficaciam suam præstat. Commode his in casibus adhibetur in clystere. In dyspepsia, acido ventriculi, aliisque ejus-

dēm incommodis a debilitate oriundis, conjungitur cum bile taurina, amarisque extractis. Alvum ex consuetudine vel ob spasmus, vel ob defectum irritabilitatis, obstructam, solvit, recteque his in casibus catharticis elysteribus additur. Ob nidorem contra vermes intestinales cum successu adhibita (HOFFMANN, MELLIN), præsertim in connubio aliorum anthelminthicorum, puta: rad. valerianæ officinalis, filicis maris, jalapæ, olei terebinthinæ, sulphatis ferri, seminum cinæ, extracti tannaceti etc. In genitalia sexus feminei agendo, suppressis spastice catameniis opitulatur: sic in amenorrhœa, dysmenorrhœa, et chlorosi juvat. Actionem pulmonum, atonia, vel mucic accumulatione, aut spasmo oppressam, intendit, atque per hoc screatus movet; hinc vis ejus in tussi, angina pectoris, asthmate spasmodico (CULLEN), convulsivo, arthritico, et pertussi (MILLAR), quibus in casibus recte eidem additur gummiresina ammoniaci, rad. scillæ, acetas ammoniæ liquidus etc. Imo etiam in cynanche tracheali, vulgo *Croup* dicta, præstantissimum fertur esse remedium, præsertim si ea spasticæ indolis est (ODIER). Vasorum sanguiferorum extrema adficiendo, effectus atonia eorundem productos tollit, vel secretionem corrigit; hinc opem fert in obstructione hepatis, ictero, hydropisi (HERTZ), enterodynia hæmorrhoidali, melancholia etc., præsertim extractis amaris, mercurialibus, stibiatis etc. adjuncta. In rheumatismo, arthritide, prosopalgia, adjunctis camphora, chlorido hydrargyri, conio maculato, aconito, guajaco (LENTIN, THILENIUS, HUFELAND), haud secus ac in spina ventosa, carie mali moris, ulceribus præsertim rheumaticæ, herpeticæ, aut scrofulosæ indolis, imo etiam in ipsis scrofulis (interne propinata) laudatur. In infarctibus et induratione glandularum, scirrho

et canere, tum interno, quam externo usu utilis, præsertim in copulatione hydrargyri, conii maculati etc. In Africa ut specificum celebratur adversus vermem tropicum, filariam scilicet *Medinensem*, quæ crura incolarum Africae occidentalis adficiens, ulcera producit pessima. Ob virtutem nimis stimulantem, sæpius antimonialibus jungitur.

Usus internus Assæ foetidæ contraindicatur, si diathesis inflammatoria vel plethora, si debilitas summa organorum digestionis inservientium, si diarrhœa vel vomitus urgeant.

Externe ad discutiendos tumores emplastri forma parti adfectæ superdatur; in morbis vero pulmonum ejusmodi emplastrum, addita camphora, pectori superimponitur.

D. A granis quinque usque ad scrupulum ter quaterve de die per se, vel in connubio aliorum, forma pilularum vel emulsionis propinatur; forma pulveris vix unquam præscribitur, ob valde ingratum odorem et saporem. Dum in usum clysteris adhibetur, dosis augetur ab una ad tres drachmas, quem in finem gummiresina solvenda est in vitello ovi, aut mucilagine congrua.

FICUS CARICA.

Смоковница.

Asiæ incola, sed ab antiquissimis temporibus in Europam translata. Imprimis in Græcia, Gallia, Hispania et Italia, apud nos in Chersoneso Taurica transalpina, circa Alupkam, Aluschtam etc., ad Caucasum prope fluvium Anticetan (Kuban), in Astrachanensi

provincia circa fluvium Soanam (Török), in saxosis etiam Iberiæ calidioris, in Albania Iberica (Cachetia), Armenia Iberica (Somchetia) partim colitur, partim spontanea. Cl. Polygam. O. Diœcia. O. N. Urticacæ, Artocarpacæ. Arborea. *Usualis est:*

FRUCTUS (*Caricæ pingues*, Rossicæ *смоквы*, *сум-ныя ягоды* dictæ) est receptaculum clausum, apice pervium, turbinatum, carnosum, succulentum, occultans semina exigua, lenticularia. Exsiccati ex Græcia, Italia et Hispania importantur; majores, qui Smyrna adferuntur, fructus dulcissimi sunt. In usum medicum adhibendi eandem contineant texturam, duri vero, insectis vitiati, nigrescentes, aciduli, rejiciendi sunt.

Q. Saporem Caricæ pingues habent dulcem, saccharo et mucilagine abundantes. Odor recentium vix ullus.

V. Nutriens; emolliens; obvolvens; maturans.

U. Usus Caricarum pinguium diætetici pervulgatissimus est, imo antiquis athleticis notus fuit. Si magna copia comestæ fuerint, colicam flatulentam et diarrhœam provocant. Pro usu medico interne decoctum propinatur, ut remedium emolliens et obvolvens, in raucitate, tussi sicca, peripneumonia, variolis, morbillis, scarlatina, enterodynâ saturnina, nephritide, dysuria et stranguria. Extrinsecus decoctum earum saturatum convenit, ut gargarisma, in cynanche tonsillari, suppuratione superveniente; lacte decocti fructus, vel assati, sæpissime forma cataplasmati adhibentur et utilitatem promittunt in parulide, cynanche, bubone, anthrace, abscessibus maturandis et mariscis hæmorrhoidalibus curandis. Ano inditi, suppositorii vices gerunt. Succus foliorum expressus verrucas delere creditur.

FILIX MAS.

ASPIDIUM	FILIX MAS.	W. SCHW.
POLYPODIUM	»	»
POLYSTICHUM	»	»
		L.
		DE CAND.

Папоротникъ мужской.

Ubique per omnem Rossiam in silvaticis et incultis. Fronde bipinnata, pinnulis oblongis, crenatis, obtusis, apice serratis, basi duobus punctis fructificationis donatis, rachi stipiteque paleaceis. Cl. Cryptogam. O. Filices. O. N. Polypodiaceæ. *Usualis est:*

RADIX (caulis subterraneus seu rhizoma) horizontalis, magna, residuo petiolorum et squammis comata, inferne fibrifera; recens extrinsecus intense fusca, subvirens, intus virescens, carnosa; sicca extrinsecus nigro-fusca, rubens, intus luteo albescens, hinc inde virescens. Mensibus æstivis, a Majo ad Septembrem usque colligenda, a squammis perfecte liberanda, et in vasis bene clausis non ultra annum servanda. Pulverata colorem pallido-fuscum virentem præ se fert, magis sollicite servanda. Ne commutetur cum radicibus Pteridis aquilinæ, Athyrii filicis feminae et Aspidii spinulosi W., quarum prima longior, tenuior, ramosa, repens, extrinsecus nigra, intus albescens; secunda brevis, perpendicularis, fibrillis et squammis scariosis obsita; tertiæ rhizoma minus, stipites residui tenuiores, valde sicci, sapor debilior.

Q. Odor recentis debilis, teter; sapor initio mucoso-dulcis, dein nauseoso-amarus, subacris, subadstringens. Ex analysi chemica D. MORIN patet, huic radici inesse: oleum album, substantiæ pinguedineæ

inhærens et odorem radicis redolens, materiam pinguem, ex steatino et elaino compositam (a qua, eodem judice, vis radicis medicamentosa præcipue dependet), principium scytodepsicum, saccharum non crystallisabile, amyllum, materiam ulmino similem, nec aqua solubilem, nec spiritu vini, acidum gallicum et acidum aceticum. Analysis, a PESCHIER instituta, huic proxime accedit. Valentinus BATSO Viennensis, qui permulta cum Filice Mari experimenta fecit, asserit: a) radici acidum peculiare, filiceum ab illo nuncupatum, et alcaloidem præcipuum, quem *Filicinæ* titulo salutavit, inesse; b) materiam peculiarem, in multis anthelminticis remediis obviam, contineri, et c) non a materia oleosa, sed ab acido et alcaloide, supra memoratis, virtutem ejus dependere. PESCHIER autem in materia oleoso-pingui, ætheris ope parabili, quam oleum Filicis Maris æthereum adpellavit, omnem virtutem radicis sitam esse contendit. Oleum hoc, diligentiori analysi subjectum, substantiam unguinosam, resinam fuscam, oleum aromaticum, principium tingens fusco-rubrum, materiam extractivam, chloridum potassii et acidum aceticum præbuit.

V. Stimulans; anthelmintica.

U. Contra omnes species entozoorum, in tractu intestinali nidulantium, ut ascarides lumbricoides, tæniam solium et imprimis botryocephalum latum, interna pars radicis, dosi sufficienti propinata, est validum remedium. Tertia jam die quandoque, sola per se data, (diæta salina adjuta) hos inimicos corporis humani expulit. Expulsione eorum retardata, subsidium in catharticeis, præsertim in oleo ricini communis, vel nucum juglandis regiæ, et similibus quærendum. Methodus helminthiasin curandi, cujus inventrix Domiua

NOUFER prædicatur, sequenti absolvitur modo: curam subiturus, vesperi pulvem e pane albo, multo butyro et sale confectam, assumat, clystere si opus est subterdato; insequenti mane pulveris radicis Filicis Maris drachmæ tres propinentur, vomitum omni modo avertendo; elapsis dein duabus horis bolus catharticus, ex scammonii et calomelis granis decem, nec non gummi guttæ granis septem (dosin quandoque moderando) et conserva de hyacintho compositus, præbeatur. Si radix bonæ notæ, nec vomitu rejecta fuerit, vix unquam tæniæ propellendæ impar est. Interdum pro re nata datur in infuso cum radice valerianæ off. et herba gratiolæ. Dosi minori, a granis 5 ad octo, in affectionibus hystericis et hypochondriacis, helminthiasin simulantibus, cum successu adhibetur. Recens radix semper vetustæ præferenda.

D. Pulveris grana triginta ad drachmam infantibus, vel forma electuarii. Drachmæ duæ, tres usque ad quatuor adultis. Qui tantam pulveris molem abhorrent, in extracto æthereo Filicis Maris (oleum dicto) quærant medicinam oportet, ejus guttæ viginti quatuor drachmis tribus radicis æquiparandæ.

FÆNICULUM VULGARE.

ANETHUM FÆNICULUM.

Укропъ Волошскій.

In Rutheniæ australis rupibus, cum primis cretaceis. In planitie provinciæ Schirvan, circa oppidum Schamachi, ita copiosum, ut exercitus Rossicus castris

anno 1796 mense Novembri sub hoc oppido positus, per octo dies plantæ hujus caulibus emarcidis, ferme solis, ligni vice usus sit. Cl. Pentandr. O. Digyn. O. N. Umbellifer. Perennis. *Usualia sunt:*

SEMINA (fructus diachæni) ovato-oblonga, hinc convexa, lincis quinque rotundatis, elevatis, pallidis notata, inde plana, bipartita, duas lineas longa, pallida. Intermixta quandoque inveniuntur semina immatura, vel et corrupta, odoris et saporis expertia, quæ rejicienda sunt. In Italia copiosissime colitur Fœniculum dulce, ejus semina majora sunt, quam Fœniculi vulgaris, et colore pallide luteo, gustu dulciori, nec non oleo copiosiori distinguuntur.

Q. Præstans, in oleo volatili, non acri, residens. Odor peculiaris, gratus, aromaticus. Sapor aromaticus, subdulcis, aniso non absimilis.

V. Carminativa; expectorans; galactopœa.

U. Infantibus ventriculo infirmo, enterodynia, alvo cita atque pituita laborantibus, ut remedium nervos canalis intestinalis leniter irritans, cum magnesia exhibetur. In asthmate pituitoso, tussi catarrhali et pituitosa, screatus levant, præsertim cum polysulphureto stibii, vel in infuso cum radice inulæ helenii, althææ officinalis vel tussilaginis farfaræ, adhibita. Fœniculi dulcis planta junior cum radice et herba in Italia estur cruda, cum sale culinari et pane (LABAT). Apud nos semina pulverata cum carbonate magnesiæ, et cortice extimo fructus citri aurantii, ad augendum lac nutricum, vel deficiens vel suppressum, sæpissime propinantur.

D. Seminum pulvis a scrupulo ad semidrachmam. Pro infuso drachmæ duæ in selibra aquæ. Olei vola-

tilis guttæ duæ ad sex; aquæ vero fœniculi a semuncia ad unciam.

FORMICA RUFA.

Муравей обыкновенный.

Formicæ communes habitant in silvis piniferis et pascuis aridis, ubi acervos ex granis, foliis et terra cumulant, in quibus nidos struunt et gregatim vivunt. Cl. Insecta. Ord. Hymenoptera. Fam. Heterogyna.

Insecta hæc captanda sunt imprimis mense Junio et Julio, cui fini optime inservit lagena vitrea collo angusto instructa, in quam pauxillum mellis vel sacchari cum tantillo spiritus vini immittitur; hæc ponderata prius in acervum ad collum usque infoditur. Formicæ tali esca allicite lagenam mox implent, quarum quantitas, cognito jam ipsius lagenæ pondere, facili negotio dignoscitur. Interdum colliguntur Formicæ cum chrysalidibus, vulgo ova dictis, ex ipsis acervis.

Q. Partes constitutivæ Formicarum teste JOHN sunt: acidum formicicum, oleum æthereum, materia adiposa, oleum pingue, materia extractiva et albuminosa, nec non phosphas calcariae.

U. Formicæ aqua bulliente superfusæ balneis interdum adduntur, quæ in paralyticis nec non arthriticis adfectionibus laudem assequuta sunt. *Spiritus Formicarum*, in iisdem morbis pro frictione adhibitus, utilis perhibetur; paratur autem libram Formicarum cum duabus aquæ libris destillando, et producto obtento parem alcoholis purissimi quantitatem addendo.

FUMARIA OFFICINALIS.

*Дымянка аптечная; Чистякъ меньшей; Земляной
дымъ.*

Planta succulenta, in solo pingui, præcipue autem culta, ubivis Europæ frequens. Cl. Diadelphia. O. Hexandria. O. N. Fumariaceæ. Annuæ. *Usualis est:*

ТРАВА, sex vel octo pollices alta, caule ramoso, diffuso, foliis supra decompositis, foliolis cuneiformi-lanceolatis, incisus, fructibus parvis. Interdum cum *Fumaria bulbosa* permutatur.

Q. Herba recens mucidum emittit odorem, siccatione perituum; saporem autem eundem salino-amari-usculum conservat. WINKLER (1831) acidum peculiare succo herbæ inesse contendit, acidum fumaricum ab eo nominatum, quod in extracto cum calcaria reperitur junctum. Principium *Fumariæ* extractivum solvitur in aqua, vino et alcohole. Infusum aquosum addito sulphate ferri nigrescit.

V. Tonica; stomachica; leniter secretiones naturales movens.

U. Secretiones renum, hepatis, cutis et omnium membranarum mucosarum promovendo, variis morbis convenit. Imprimis commendatur in febribus intermittentibus cum adfectione membranarum mucosarum, hæmorrhoidibus, obstructionibus et infarctibus viscerum, præcipue hepatis (ROGERSON), quando secretio bilis impeditur et icterum comitem habet, absque inflammationis signis; nec minus morbis renum, ubi lotium ex atonia ipsorum ægre secernitur, hydropisi minanti, scorbuto, hypochondriasi, arthritidi aliisque similibus curandis par esse censetur. In plerisque his

casibus cum succo nasturtii officinalis, anthrisci cerefolii, leontodontis taraxaci, cochleariae officinalis, sero lactis, aqua Selterana etc. aptissime conjungitur. In psora non spernendum remedium est herba, vel sero lactis infusa, vel cum zytho decocta; a Cl. STRANDBERG, magni nominis clinico, in herpetibus quoque, uti a LEIDENFROST et THOMSON in leprosis adfectionibus amplissima tulit praeconia.

Extrinsecus decocti forma ulceribus et furunculis impuris, malae indolis, depurandis inservit.

D. Succus recentis vasculum, duo, tria, per nyctemeron.

GALBANUM OFFICINALE. DON.

Галбанъ аптечный.

Planta in Arabia, Persia et Syria sponte crescens. Secundum novissimas disquisitiones D. DON ad genus *Siler* pertinet, non autem ad genus *Bubo*, uti LINNEO placuit. Cl. Pentandr. O. Digyn. O. N. Umbelliferae. *Usualis est:*

GUMMIRESINA (*Галбанъ*), granis ex albo-lutescentibus, sibi invicem vel adglutinatis, vel massae molliori luteae immistis, composita, e trunco prope radicem transversim secto fluens, mox indurescens. In granis adlata semipellucidis, albicantibus, vel flavo rubellis, optima habetur. Rejicienda est mollis et coloris obscure fuscii. Aliis adulterata gummiresinis est immunda, fusco lividi coloris, debiliorisque odoris etc. Si aliae ei admistae sunt substantiae, tum solutione in spiritu nitrico-aethereo fraus detegitur.